**Кафедра кримінального права**
**Національної академії внутрішніх справ**

# СИЛАБУС
навчальної дисципліни
# «КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»

| | |
|---|---|
| **Статус дисципліни:** | **вибіркова** |
| **Рівень вищої освіти:** | другий (магістерський) рівень |
| **Ступінь вищої освіти:** | магістр |
| **Галузь знань:** | D Бізнес, адміністрування та право |
| **Спеціальність:** | D4 Публічне управління та адміністрування |
| **Освітня програма:** | Публічне управління та адміністрування |
| **Форма здобуття вищої освіти:** | Заочна |
| **Мова навчання:** | українська |
| **Навчальний рік** | 2025/2026 |
| **Форма підсумкового контролю** | залік |
| **Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічного працівника, який веде дисципліну, науковий ступінь, вчене звання, посада** | Матюшенко Олена Іванівна, професор кафедри кримінального права, кандидат наук з державного управління, доцент. |
| **Профайл викладача** | Матюшенко О.І. ORCID: 0000-0003-1507-2085 |
| **Контактний телефон** | Матюшенко О.І. +380676051338 |
| **Електронна адреса** | kkpnavs@ukr.net |
| **Дні консультацій** | Очні: (відповідно до графіка чергування кафедри)<br>Онлайн: електронною поштою, посилання в ZOOM, пн-пт з 9:00 до 16:00 |
| **Сторінка дистанційного курсу** | https://learn.navs.edu.ua/course/view.php?id=3841 |
| | |

| Стислий опис навчальної дисципліни | |
|---|---|
| **Мета вивчення навчальної дисципліни** | **метою** навчальної дисципліни «Кримінально-правова охорона національної безпеки» є поглиблене вивчення законодавчих та теоретичних проблем кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України; з'ясування спірних питань щодо кваліфікації даної групи кримінальних правопорушень; поглиблення навичок відмежування кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України від суміжних правопорушень.<br>Загальноосвітня мета:<br>надання здобувачам вищої освіти комплексних знань і практичних навичок у сфері національної безпеки; окреслення потенціалу, ресурсів та специфіки кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.<br>Виховна мета: сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про комплекс організаційних, правових, етичних, профілактичних та практичних заходів, спрямованих на запобігання кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки, збереження професійної репутації, підвищення етичної стійкості та готовності до виконання професійних завдань, а також механізмів підтримки доброчесності у професійній діяльності.<br>Розвивальна мета: сприяння розвитку здатності здійснювати оцінку кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки, процесів та ситуацій професійної діяльності й практично застосовувати правила кваліфікації з метою забезпечення високого рівня об'єктивності, неупередженості та ефективності професійної діяльності, у тому числі в умовах складних правових ситуацій. |
| **Тривалість** | 120 годин. |
| **Форми та методи навчання** | **Словесні:**<br>*Розповідь-пояснення* використовується під час навчання слухачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить |

| | |
|---|---|
| | головним чином від уміння викладача розповідати, дохідливості та доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.<br>*Бесіда* – це діалог між викладачем та слухачем, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати слухачів на активізацію отриманих знань. Саме з їх допомогою викладач активізує діяльність слухачів, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.<br>*Лекція* служить для пояснення теми; її типовими ознаками є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.<br>**Наочні методи:**<br>*Ілюстрація* – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки.<br>*Демонстрація* характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.<br>**Практичні методи:** вправи, аналіз нормативно-правових документів, складання документів. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а служать лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.<br>**Навчальна робота під керівництвом викладача**: самостійна робота. До неї належать написання есе, самостійні письмові роботи, вирішення тестів. |
| **Поточний контроль** | Поточний контроль успішності здобувачів – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми.<br>Поточний контроль здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступеня та якості засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.<br>Поточний контроль проводиться у таких формах:<br>✓ вибіркового усного опитування перед початком занять;<br>✓ фронтального стандартизованого усного опитування за основними питаннями заняття;<br>✓ виклику до дошки для самостійного розв'язування практичних завдань чи ситуацій;<br>✓ експрес-опитування, що являє собою або суцільне опитування всіх присутніх або вибіркове опитування частини здобувачів групи. Питання з теми (кількох тем), яка |

| | |
|---|---|
| | готувалася на семінарське заняття, передбачають чітку коротку відповідь. При експрес-опитуванні кожен здобувач має право відповісти лише один раз;<br>✓ тестування (комп'ютерного, письмового);<br>✓ реферативних повідомлень та їх обговорень. |
| **Система підсумкового контролю** | Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни проводиться у формі заліку. Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня знань, умінь та навичок (компетентностей) з освітнього компонента або його окремої завершеної частини виключно на підставі результатів виконання аудиторної та самостійної роботи в балах ЄКТС, що за національною шкалою оцінювання відповідає оцінці «зараховано» або «не зараховано». |
| **Пререквізити (Prerequisite)** | «Теорія держави та права», «Конституційне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Кримінологія», «Кримінально-правова-кваліфікація» |
| **Постреквізити (Postrequisite)** | «Кримінологічний аналіз в діяльності правоохоронних органів», «Кримінально-правова охорона права власності», «Кримінально-правова охорона прав і свобод людини», «Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення» |

## Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання

| **Програмні результати навчання** | **Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач.** |
|---|---|
| РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.<br>РН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проєкти нормативно-правових актів для їх усунення.<br>РН03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції. | **Інтегральна компетентність:**<br>Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.<br>**Загальні компетентності:**<br>здобувачів вищої освіти у процесі вивчення навчальної дисципліни охоплює:<br>ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.<br>ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.<br>ЗК03. Здатність розробляти та управляти проєктами.<br>ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.<br>ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.<br>ЗК06. Здатність до професійного спілкування іноземною мовою. |

| | |
|---|---|
| РН04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.<br>РН05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.<br>РН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проєктами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проєктуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур.<br>РН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.<br>РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.<br>РН09. Спілкуватися іноземною мовою на професійну тематику, обговорювати проблеми публічного управління та результати досліджень. РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і | ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).<br>**Спеціальні компетентності:**<br>СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.<br>СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.<br>СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.<br>СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.<br>СК07. Здатність самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.<br>СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції. |

| | |
|---|---|
| широкого загалу результати їх діяльності.<br>РН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.<br>РН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків. | |
| **Освітня програма** | Публічне управління та адміністрування |

## Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни:

– властивість приймати рішення та вирішувати проблеми;

– навички чіткого і зрозумілого формування думки (повідомлення, доповідні записки тощо);

– взаємодія з різними типами людей;

– чітке планування та керування часом.

## Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

| Назва теми | Види робіт | Завдання самостійної роботи в розрізі тем |
|---|---|---|
| Тема 1. Кримінальні правопорушення проти конституційних основ національної безпеки (ст. 109, 110, 110-2, 112 КК) | Лекція, семінарські, практичні заняття. | **Реферати:**<br>1. Поняття та принципи реалізації кримінального законодавства України.<br>2. Правові механізми реалізації кримінального законодавства України в |

| | | |
|---|---|---|
| | | діяльності правоохоронних органів.<br>3. Роль судової практики у забезпеченні реалізації кримінального законодавства України.<br>4. Проблеми застосування норм кримінального законодавства України та шляхи їх вирішення.<br>5. Співвідношення кримінального законодавства України з міжнародно-правовими стандартами у сфері протидії злочинності. |
| Тема 2. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України у сфері інформаційної та науково-технологічної безпеки (ст. 111, 111-1, 111-2, 114 КК) | Лекція, семінарські, практичні заняття | **Реферати:**<br>1. Правові підстави та порядок реалізації кримінально-правових норм щодо звільнення від кримінальної відповідальності.<br>2. Особливості застосування окремих видів звільнення від кримінальної відповідальності за законодавством України.<br>3. Проблеми реалізації кримінально-правових норм щодо звільнення від кримінальної відповідальності у судовій практиці.<br>4. Роль суду у реалізації кримінально-правових норм щодо звільнення від кримінальної відповідальності.<br>5. Звільнення від кримінальної відповідальності у контексті принципів кримінального права України: проблеми теорії та практики. |
| Тема 3. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки в економічній, екологічній, воєнній сферах і сфері обороноздатності (ст. 113, 114-1, 114-2 КК) | Лекція, семінарські, практичні заняття | **Реферати:**<br>1. Правові засади та особливості реалізації кримінально-правових норм щодо призначення покарання.<br>2. Загальні засади призначення покарання та проблеми їх реалізації у судовій практиці.<br>3. Особливості реалізації кримінально-правових норм щодо призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.<br>4. Роль суду у реалізації |

| | | |
|---|---|---|
| | | кримінально-правових норм щодо призначення покарання.<br>5. Проблеми індивідуалізації покарання у процесі реалізації кримінально-правових норм. |

## Основні інформаційні джерела

1. Актуальні проблеми формування сучасної доктрини кримінального права України : монографія / В. Я. Тацій, Л. М. Демидова, В. І. Борисов та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, Л. М. Демидової, В. І. Борисова. Харків : Право, 2021. – 632 с. URL: https://surl.li/wrdxrt

2. Бабаніна В. В. Механізм створення та реалізації кримінального законодавства України: монографія. Київ, ФОП Маслаков, 2019. 512 с.

3. Бабанли Р. Ш. Призначення покарання в Україні: теоретико-прикладні засади. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 488 с. URL: URL: http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/2934/1/2019babanli-r.sh.-priznachennya-pokarannya-v-ukrayini-_teoretiko-prikladni-zasadi_-_d_.pdf

4. Задоя К. П. Узагальнення проблем застосування законодавства, що встановлює відповідальність за корупційні злочини / ред. М. І. Хавронюк. Київ, 2019. URL: https://www.slideshare.net/CentrePravo/ss-186225317.

5. Музика А.А., Горох О.П. Система покарань та її підсистеми за Кримінальним кодексом. *Альманах кримінального права*. Випуск перший. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b4e9542c-6552-4a54-b58e-fb5865f1cd7b/content

6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

7. ОГЛЯД судової практики Верховного Суду щодо призначення покарання та звільнення від його відбування (2018 рік – квітень 2024 року). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Oglyad_pryznachennia_pokarannia_ta_zvilnennia_vid_ioho_vidbuvannia.pdf

8. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. – Харків : Право, 2020. – 720 с. URL: https://surl.li/homakg

9. Постанови Пленуму Верховного Суду України (2002–2009 рр.). URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.

10. Право Європейського Союзу: нормат. матеріали / за ред. І. В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 500 с.

## Технічне обладнання та програмне забезпечення навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «КРИМІНАЛЬНО ПРАВОВА ОХОРОНА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ» можуть використовуватися наступне обладнання: інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка. Крім того використовується програмне забезпечення: ZOOM, VIBER,

MOODLE та інші, за допомогою якого можна проводити дистанційне навчання з навчальної дисципліни.

**Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання**

Викладання та вивчення навчальної дисципліни «КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ» здійснюється з дотриманням основних нормативних Національної академії внутрішніх справ.

Під час навчального процесу потрібно дотримуватись норм чинного законодавства в сфері освіти і науки, інтелектуальної власності, етичних принципів та академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Національній академії внутрішніх справ (наказ НАВС від 30 березня 2018 року № 422).

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин навчання може відбуватись у дистанційному режимі за погодженням із керівництвом НАВС з презентацією виконаних завдань під час консультації викладача.

На *лекціях* у формі активної бесіди з елементами дискусії розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку викладача. На лекціях вимагається активна участь здобувачів у обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

На *семінарських заняттях* теоретичні знання, отримані здобувачами ступеня вищої освіти під час лекцій, обговорюються більш детально у формі міні-дискусій, опитування, заслуховування та аналізу тематичних доповідей та рефератів, а також шляхом розв'язування практичних задач.

При проведенні *практичних занять* використовуються активні форми їх проведення: дискусії, ділові ігри, розв'язування тестових та практичних завдань.

Вимоги до організації *самостійної роботи* здобувачів вищої освіти визначаються робочими навчальними програмами дисципліни. Основними завданнями самостійної роботи здобувачів вищої освіти є набуття навичок самостійного опрацювання фахових інформаційних джерел, підготовка і безумовне виконання поточних практичних та індивідуальних завдань, а також самостійне вивчення окремих тем під керівництвом викладача.

Пропущені заняття та незадовільні оцінки повинні бути відпрацьовані згідно графіку консультацій викладачів кафедри.

Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови вивчення визначеного науково-педагогічним працівником обсягу матеріалу, відсутності невідпрацьованих пропусків та незадовільних оцінок.

***Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти*** можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри кримінального права та кримінології

навчально-наукового інституту права та психології, які безпосередньо проводять заняття (за затвердженим графіком проведення консультацій).

**Оцінювання результатів навчання**

| **Накопичення балів з тем за усі види робіт** | | | | | **Підсумковий контроль** | **Підсумкова кількість балів** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| *Max 60 %* | | | | | Max 40 % | Max 100% |
| Тема 1 | Тема 2 | Тема 3 | Тема 4 | Тема 5 | залік | |
| 10 | 10 | 10 | 10 | 10 | 40 | 100 |

**Шкала оцінювання: національна та ECTS**

| **Оцінка в балах** | **Залік** | |
|---|---|---|
| | *Оцінка ECTS* | *Оцінка за національною шкалою* |
| 90–100 | A | зараховано |
| 82–89 | B | зараховано |
| 75–81 | C | зараховано |
| 64–74 | D | зараховано |
| 60–63 | E | зараховано |
| 0–59 | F | не зараховано |

Розробники:

**Матюшенко Олена Іванівна**, професор кафедри кримінального права, кандидат наук з державного управління, доцент.

Силабус схвалено на засіданні кафедри кримінального права НАВС, протокол від 06.08.2026 року № 26.

**Завідувач кафедри** **Ірина ТКАЧЕНКО**